

Ewaluacja praktyk studenckich ciągłych realizowanych przez studentów Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku akademickim 2022/2023. Raport z badań prowadzonych wśród opiekunów praktyk w placówkach

Wstęp

Od 2020 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizowany jest proces ewaluacji praktyk ciągłych. Badania prowadzone były wśród studentów realizujących praktykę, a w roku akademickim 2022/2023 przeprowadzono ewaluację również wśród opiekunów praktyk w placówkach.

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie opinii opiekunów praktyk studentów WNS UWM na temat realizowanych praktyk oraz współpracy z Uniwersytetem. Wyniki posłużą monitorowaniu przebiegu praktyk na WSN UWM, weryfikowaniu efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk ciągłych oraz doskonaleniu ich programów realizowanych na poszczególnych kierunkach. Ankietę kierowali do opiekunów praktyk w placówkach i do wszystkich podmiotów, w których realizowane były praktyki w roku akademickim 2022/2023 składała się z 22 pytań zamkniętych i 2 pytań otwartych. W placówkach wypełniło ją 110 respondentów (101 w wersji papierowej, 9 – online)

Ewaluacja praktyk ciągłych wśród opiekunów praktyk w placówkach

Charakterystyka respondentów

Respondenci – opiekunowie praktyk studenckich wskazywali, że najczęściej trafiali do nich studenci z pedagogiki specjalnej (26%) i pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej (23%) oraz pedagogiki (15%). Pozostałe wskazywane kierunki to: praca socjalna (6%), pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna (6%), pedagogika opiekuńcza (5%), bezpieczeństwo narodowe (4%), politologia (3%) oraz psychologia (2%).

Tabela 1. Kierunek studiów praktykantów w placówce.

Kierunek	N
Pedagogika specjalna	30
Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	23
Pedagogika	16
brak informacji	11
Praca socjalna	7
Pedagogika szkolna z animacją kulturalną	7
Pedagogika opiekuńcza	5
Bezpieczeństwo narodowe	4
Politologia	3
Psychologia	2
Pedagogika wczesnej edukacji	2

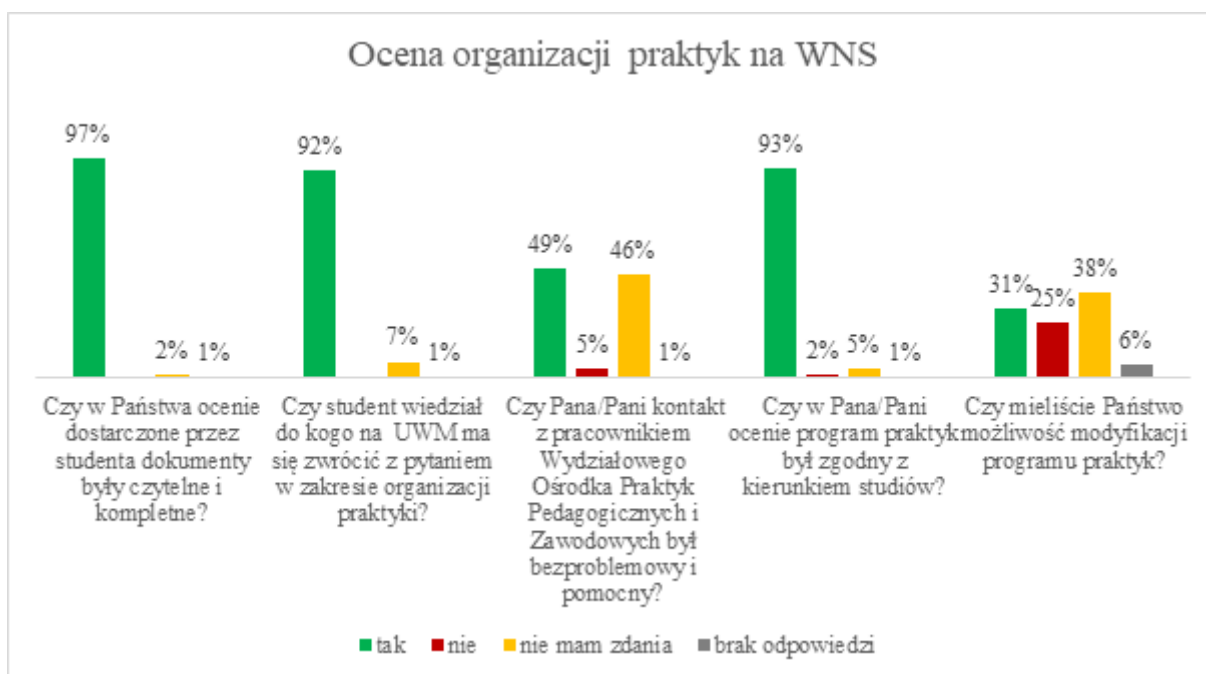
W większości przypadków (51) opiekunowie praktyk zajmowali się jedną osobą, 24 respondentów miało pod opieką dwie osoby. Zdarzały się przypadki gdy praktykantów było więcej: trzy osoby (4 respondentów), cztery (6 respondentów), 5 (3 respondentów), 6 (4 respondentów). W pojedynczych przypadkach opiekun zajmował się szóstką, dziesiątką a nawet jedenastką studentów. Większość placówek przyjmujących studentów było instytucjami z sektora publicznego (77%), 10% stanowiło instytucje i organizacje sektora prywatnego, a 7% – sektora pozarządowego.

Pod względem wielkości organizacji respondenci reprezentowali: mikro placówki zatrudniające do 9 osób (5%), małe – zatrudniające do 50 osób (48%), średnie – do 250 osób (29%), duże – powyżej 250 osób (14%). Cztery procent wypełniających ankietę nie udzieliło informacji lub wpisało inną odpowiedź.

Organizacja praktyk na Wydziale Nauk Społecznych

Większość respondentów oceniło dokumenty dostarczone przez studentów jako czytelne i kompletne (97%). Kwestie komunikacji studenta z UWM w zakresie praktyk również zostały ocenione w sposób pozytywny. Ocenie poddano również kontakt respondentów z pracownikiem Ośrodka. W tym przypadku 46% spośród ankietowanych nie miało zdania, jednak większość osób kontakt ten oceniło jako bezproblemowy i pomocny (49%).

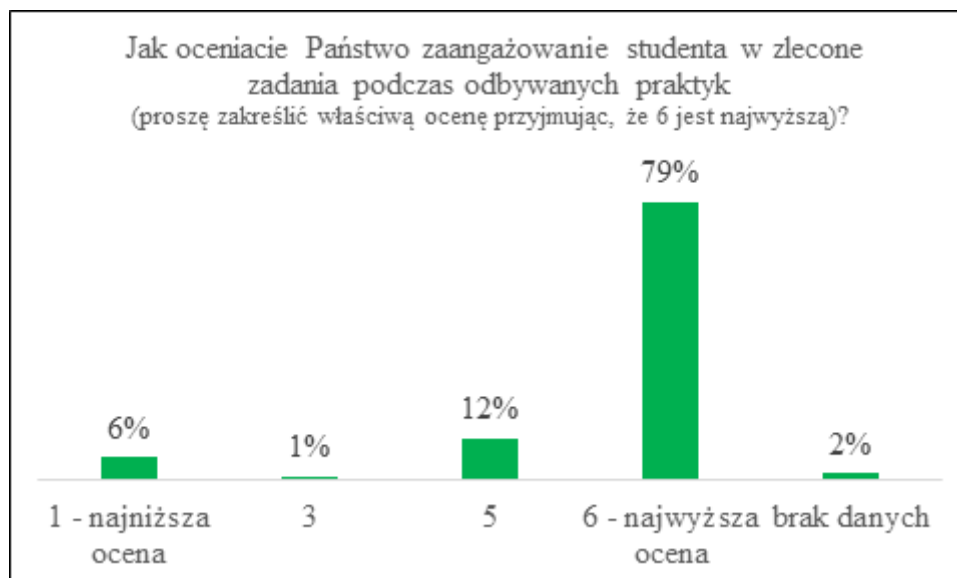
Program praktyk został oceniony jako zgodny z kierunkiem studiów przez 93% osób ankietowanych. Kwestią, w której widać równiejszy rozkład odpowiedzi jest możliwość modyfikacji praktyk: 31% uzyskanych odpowiedzi było pozytywnych, natomiast 25% wskazywało na brak takiej możliwości, a 38% – nie miało zdania (Rysunek 1).

Rysunek 1. Ocena organizacja praktyk na WNS. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

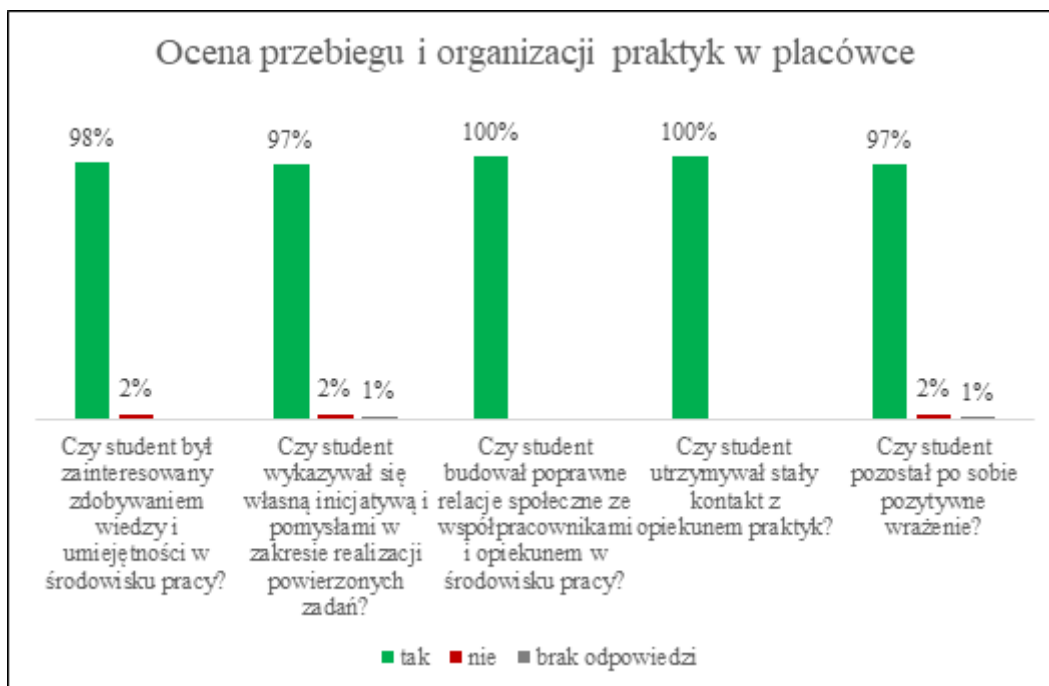
Opinie na temat przebiegu i organizacji praktyk w placówce/instytucji

Kolejny blok tematyczny dotyczył oceny przebiegu i organizacji praktyk w placówce. Poproszono o ocenę zaangażowania studentów w skali od 1 (najniższa ocena) do 6 (najwyższa ocena). Zaangażowanie studentów było oceniane na ogół dobrze: 79% spośród z nich uzyskało najwyższą ocenę, a 12% – ocenę 5 (Rysunek 2).

Rysunek 2. Ocena zaangażowania studentów w zadania zlecane podczas praktyk. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

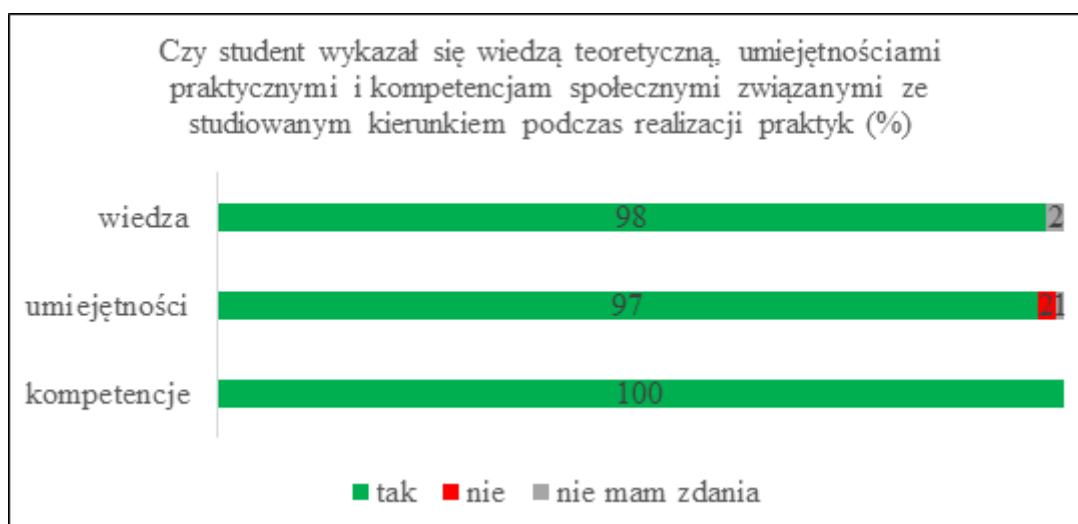
Dalsze pytania badały w sposób bardziej precyzyjny zachowanie studenta podczas realizacji praktyk (Rysunek 3). Poza pojedynczymi odpowiedziami studenci wykazywali się zainteresowaniem zdobycia wiedzy i umiejętności oraz wykazywali się inicjatywą i pomysłami podczas powierzonych zadań. Wszystkie spośród uzyskanych odpowiedzi wskazywały na budowanie przez studentów poprawnych relacji społecznych oraz na stały kontakt z opiekunem praktyk. Odpowiedzi na podsumowujące pytanie o to, czy *student pozostawił po sobie dobre wrażenie*, również napawa optymizmem – 97% respondentów udzieliło odpowiedzi pozytywnej.

Rysunek 3. Ocena przebiegu i organizacji praktyk w placówce. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce

Opinie na temat przygotowania studenta do realizacji praktyk

Respondenci oceniali studenta w zakresie przygotowania do praktyk pod względem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W zdecydowanej większości opiekunowie w odpowiedziach potwierdzali przygotowanie studentów (Rysunek 4).

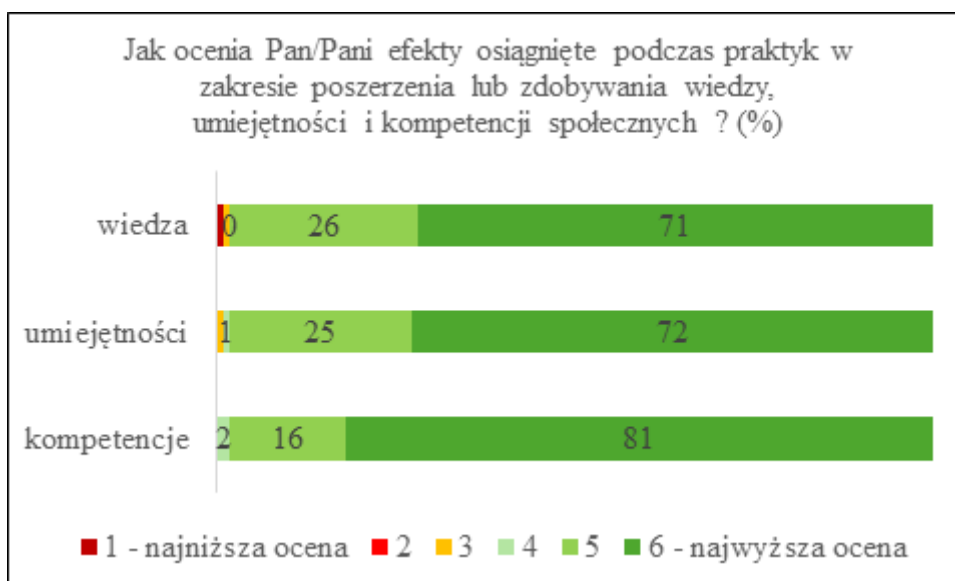

Rysunek 4. Ocena przygotowania studenta do praktyk. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Opinie na temat efektów osiągniętych przez studenta podczas praktyk

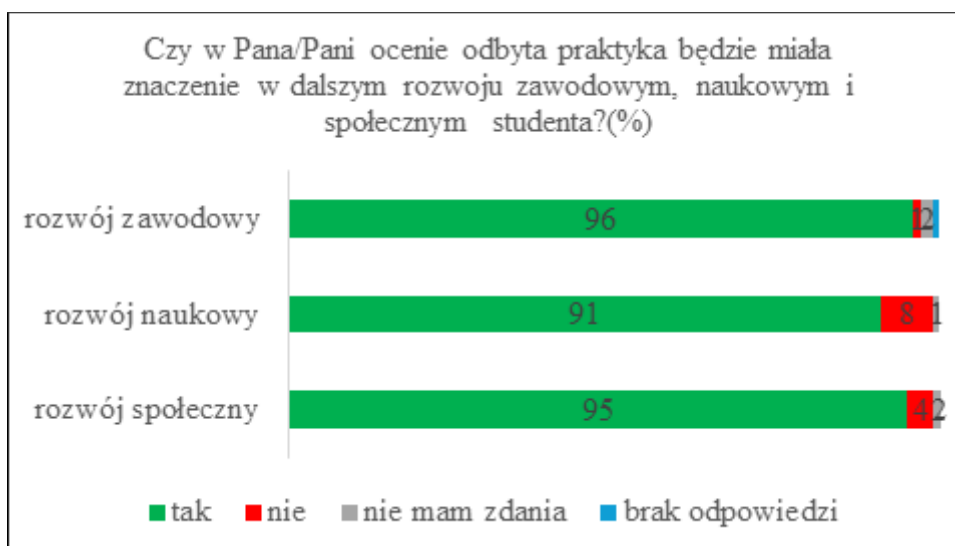
Zapytano opiekunów praktyk o ocenę studentów w zakresie poszerzenia lub zdobywania przez nich wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Studenci oceniani byli w skali od 1

(najniższa ocena) do 6 (najwyższa ocena) w każdej z tych kategorii (Rysunek 5). Efekty osiągnięte przez studentów podczas praktyk zostały ocenione pozytywnie. Najwyższą ocenę w zakresie wiedzy wskazało 71% badanych, w zakresie umiejętności – 72%, a w zakresie kompetencji społecznych – 81%.

Rysunek 5. Ocena efektów osiągniętych przez studentów podczas praktyk. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

W ocenie opiekunów odbyte praktyki będą miały znaczenia w dalszym rozwoju studentów (Rysunek 6). Dziewięćdziesiąt sześć procent respondentów wskazało twierdzącą odpowiedź w odniesieniu do rozwoju zawodowego, 91% – w odniesieniu do rozwoju naukowego i 95% – w odniesieniu do rozwoju społecznego.

Rysunek 6. Ocena przydatności praktyk w dalszym rozwoju studentów. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Zmiany zaobserwowane u studenta po odbytej praktyce

Wśród najczęściej pojawiających się zmian u studentów po odbytej praktyce opiekunowie praktyk wskazywali większą pewność siebie:

*Wzrost wiedzy teoretycznej z zakresu diagnozy psychologicznej. **Większa śmiałość** w stosowaniu narzędzi diagnostycznych oraz przeprowadzania rozmów z osobami badanymi. **Rozwój kompetencji społecznych.***

*Studentka zdobyła nowe umiejętności pozyskała nowe doświadczenia. Nawiązała kontakty z gronem pedagogicznym. [Studentka] **stała się bardziej pewna siebie, uwierzyła w swoje zdolności kreatywne.** Odkryła nowe talenty plastyczno-techniczne. Nauczyła się zarządzać własnym zasobem*

Wskazywano również na większą otwartość i umiejętność komunikacji:

Zdobycie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktu z pacjentem. Zdobycie doświadczenia w prowadzeniu rozmów, wywiadów, badań psychologicznych. Nabycie umiejętności potrzebnych utrzymaniu poprawnych relacji z personelem medycznym.

*Studentka po odbytej praktyce **jest bardziej otwarta i zainteresowana kierunkiem swoich studiów** i pracą w charakterze pedagoga szkolnego, duże zainteresowanie zwróciła również w kierunku zajęć specjalistycznych*

*Studentka po odbytej praktyce **jest bardziej otwarta**, pokonuje barierę wstydu, łatwiej przychodzi jej nawiązywanie relacji z dziećmi i nauczycielami. Jest bardzo zaangażowana.*

Wielu ankietowanych odnotowało zmiany w zakresie większego zaznajomienia się i oswojenia z zawodem od strony praktycznej oraz zwiększenia wiedzy:

nabyła wiedzę dotyczącą pracy z dzieckiem i funkcji jaką pełni placówka jednocześnie zapoznała się z obowiązkami związanymi z wykonywaniem zawodu nauczyciela.

Poszerzenie horyzontów i wiedzy o funkcjonowaniu straży gminnych i miejskich.

*Zdobył **większe wyobrażenie o zadaniach policji**, zwiększył współpracę w grupie.*

Zdaniem opiekunów podopieczni wykazali większą umiejętność opanowywania konfliktów:

*Studentka **stała się otwarta na różne sytuacje mające miejsce w szkole. Nauczyła się reagowania na nie i rozwiązuje pojawiające się ewentualne konflikty.***

*Studentka **potrafi prawidłowo reagować na problemy wychowawcze oraz dostosować metody i techniki do rozwoju i wieku dziecka.***

*studentka **odpowiednio reaguje na występujące w grupie konflikty potrafi dopasować metody i techniki w pracy z dziećmi w różnym wieku.***

Ankietowani wymieniali również większą świadomość i lepsze rozumienie osób z szczególnymi potrzebami:

Praktykantka zdobyła serce dzieci i zobaczyła pracę z dziećmi, które mają orzeczenie; poradziła sobie znakomicie podczas prowadzenia zajęć. Nabrała odwagi i zdobyła część wiedzy, aby móc zachęcić dzieci do pracy w grupie.

Studentka nabyła doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, co dodało jej pewności siebie w relacjach z tymi osobami

Studentka wykazuje duże zainteresowanie dziećmi z opiniami o potrzebie kształcenia specjalnego. Pogłębiła wiedzę nt. dokumentacji obowiązującej nauczyciela - specjalisty np. integracji sensorycznej.

Zwiększyła się też kreatywność studentów:

Pobudzenie kreatywności. Otwartość na dzieci. Zaangażowanie.

Studentka potrafi twórczo animować prace nad własnym rozwojem. Jest gotowa do podejmowania wyzwań zawodowych.

Niektórzy studenci bardziej zainteresowali się swoim kierunkiem:

Zaobserwowano pozytywne zmiany, takie jak chęć do wykonywania zawodu, który studentka wybrała, zadowolenie z pracy z dziećmi.

Wzrost motywacji do wykonywania zawodu pedagoga specjalnego.

Zauważam u studenta rozbudzenie chęci poszerzenia wiedzy z zakresu pomocy społecznej.

Zbyt małe zaangażowanie i wynikające z tego nie wielkie zmiany wynotował jeden ankietowany:

niewielkie zmiany, studentka nie wykazywała inicjatywy ani chęci do poznania czegokolwiek, nauczyła się kilku zabaw przedszkolnych.

Rekomendacje dotyczące zmian organizacji praktyk

Wśród rekomendacji dotyczących praktyk najczęściej podawano rekomendację dotyczącą wydłużeniu czasu ich trwania. Z jednej strony zwracano uwagę na zbyt małą liczbę godzin, z drugiej – na nieadekwatność liczby godzin do czasu przeznaczanego na ich realizację:

Większa liczba godzin praktyk.

Zbyt duża liczba godzin realizowana w tak krótkim czasie (zwłaszcza 35 godzin zajęć prowadzonych z nauczycielką), powoduje, że pozostaje zbyt mało miejsca na analizę przeprowadzonych zajęć.

Nie brakowało też głosu mówiącego o zbyt dużej liczbie godzin praktyk.

W mojej ocenie 40 godzin samodzielnego prowadzenia zajęć to zdecydowanie zbyt duża liczba godzin, biorąc pod uwagę, że studentka ukończyła dopiero pierwszy rok studiów.

Niektórzy ankietowani zwracali również uwagę na system godzinowy nie dostosowany do instytucji np. kultury:

Praca w instytucji kultury nie wymaga bycia codziennie po 6 godzin. Jest to ruchomy czas pracy.

Drugą najczęstszą rekomendacją była ta sugerująca zmianę terminu praktyk. Dotyczyły one w większości przeniesienia praktyk odbywających się w szkole na miesiąc inny niż wrzesień:

Praktyka nie powinna odbywać się we wrześniu. Wrzesień to trudny miesiąc dla uczniów w szkole. Szczególnie w klasach I.

Inny termin. Wrzesień jest trudny w każdej placówce oświatowej.

Wśród innych rekomendacji warto wyodrębnić również te zwracające uwagę na małe możliwości modyfikacji programu:

Umożliwienie modyfikacji programu praktyk.

Program praktyki zdecydowanie wymaga modyfikacji i dostosowania do specyfiki pracy instytucji kultury w której studentka odbywała praktyki (Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie).

Wynika z tego niewielka możliwość realizacji programu w placówkach związanych z programem studiów słabiej niż to w przypadku studiów pedagogicznych. Zwracano uwagę, że praktyki powinny być zgodne z kierunkiem studiów:

Dobrze byłoby gdyby miejsce praktyki było ściśle związane ze specjalnością kierunku studiów. Warto zachęcać studentów do praktyki, otwierania się na propozycje ze strony opiekunów - dają odczuć, że przychodzą „odbębnić” ten czas.

praktyka powinna być zgodna z kierunkiem i specjalizacją studenta.

Rekomendacje dotyczyły też wynagrodzeń:

wynagrodzenie dla nauczyciela – opiekuna praktyk w placówce.

Wynagrodzenie dla opiekuna praktyki w placówce.

W jednej z ankiet zaproponowano by zmniejszyć liczbę dokumentów, które powinien wypełnić student:

Mniejsza ilość dokumentacji z przebiegu praktyk (wg mnie wystarczyłby dzienniczek praktyk i ocena opiekuna) do wypełnienia przez studenta

Pojedynczy ankietowani podjęli też temat potrzeby większej ilości czasu na czynności organizacyjno-porządkowe:

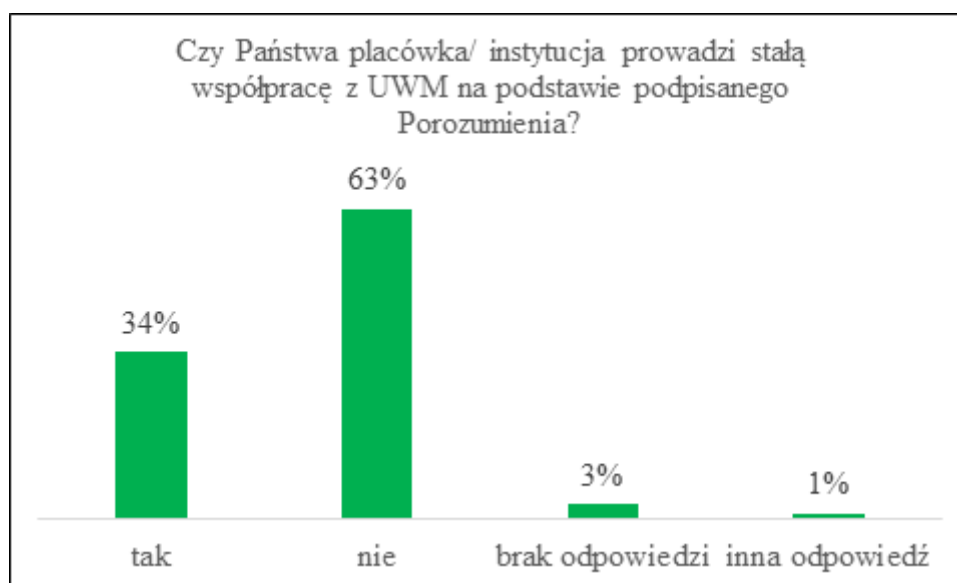
Więcej czasu na pomaganiu w czynnościach organizacyjno-porządkowych, nawiązała kontakty oraz zawsze służyła pomocą dzieciom podczas różnych aktywności w czasie ich pobytu na świetlicy (udział w zajęciach zorganizowanych, zabawa, czynności samoobsługowe, posiłki, spacer, wycieczki). Studentka obserwowała także działania pedagoga podejmowane m.in. w sytuacjach wymagających rozwiązywania problemów wychowawczych.

Zwrócono też uwagę na potrzebę większej liczby zajęć prowadzonej w najmłodszej grupie wiekowej:

Większa ilość zajęć prowadzona w najmłodszej grupie wiekowej.

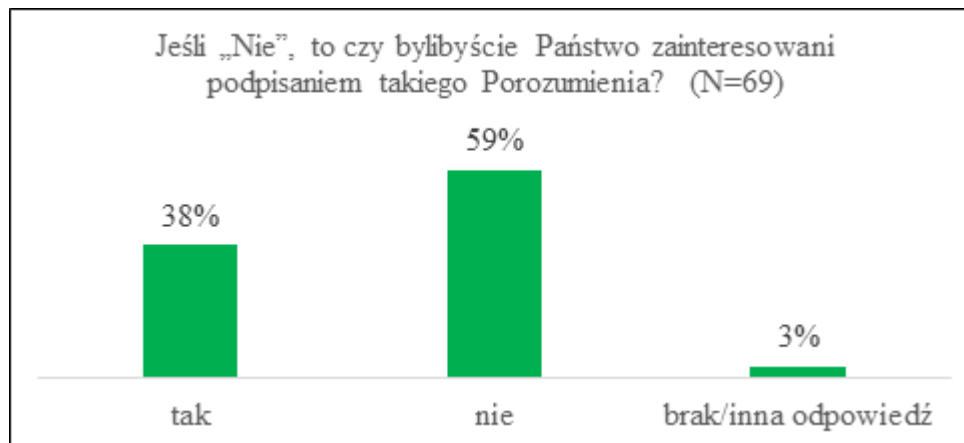
Deklaracje dotyczące współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie

Wśród opiekunów praktyk 34% deklarowało, że ich placówka/instytucja prowadzi stałą współpracę z UWM (Rysunek 7).

Rysunek 7. Deklaracje opiekunów praktyk dotyczące stałej współpracy z UWM.

Spośród respondentów, którzy deklarowali, że ich organizacja/instytucja nie ma podpisanego porozumienia z UWM, 38% wyraziło zainteresowanie podpisaniem takiego dokumentu, a 59% – nie (Rysunek 8).

Rysunek 8. Deklaracje opiekunów praktyk dotyczące chęci podpisania porozumienia z UWM.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wskazują, że opiekunowie praktyk w placówkach pozytywnie oceniają organizację praktyk na WNS. Uwagę zwracają opinie na temat niemożności modyfikacji planów praktyk. Bardzo wysoko oceniane jest zaangażowanie studentów w zadania zlecone podczas praktyk, a także sama realizacja praktyk przez studentów. Zdaniem opiekunów studenci wykazują się wysoką wiedzą teoretyczną, umiejętnościami praktycznymi i kompetencjami społecznymi podczas realizacji praktyk. Ich zdaniem praktyki służą również osiągnięciu zamierzonych efektów dotyczących wiedzy, umiejętności i kompetencji i przyczyniają się do rozwoju naukowego, zawodowego i społecznego studentów. Opiekunowie dostrzegają zmiany zachodzące w studentach podczas praktyk, przedstawiają również swoje rekomendacje dotyczące organizacji praktyk.

Raport opracowali studenci socjologii:

Kacper Majewski

Michał Obolewicz

pod opieką doktora Radosława Sierockiego (Katedra Socjologii WNS UWM)